

D a t w e e f c h u   N w i s e s .

Nr. 11. Zettortdeenâ 17tâ Merz 1849.

Zâ eet wehl pafaulê.

Grahmata, fo kesteris ftohlmeisterim laidis.
Draugs mihtais!

Zeems, fur seltu taifa irr katram pasihstams. Zerru ka arri Zewim ne buhs tas swesch, jo Zewim tur ammata beedris par pagasta wez-zakaju jeb presidenti. — Tur pat ohtrpuss up-pes stahweja deenâs jaukas mahjas ar brangi eekohpteem lauकेem, dahseem un staltahm eh-kahm. Do mahju pirts bija dauds brangaka, ne ka taws ftohlas nams. Kad nu mannim naw nei ohlu- nei arri kramma-akmentinsch tanni weetâ, fur Zewim firds guk, tad ne warru nedf tahs mahjas nedf arri to pagastu, fur tahs peederr, pee wahrda fault, no ka Zewim doh-schu lassih. Bet effi drohsch, ka neeki ne buhs, jo schis notifkums irr no pateesibas nemts, lai gan laudis melsch, ka pateesiba ne warroht dauds naktsmahjas dabbuht.

Zannis brangâs mahjâs dsihwoja jauneklis Stengris sauzams. Tahs bija tehws mirdams wiinam uswehlejis. Stengris bija sehns ka preede, ka tas wahrds to jaw israhda, stalts un jauks, ka warresi daschu gabbalu pa Kur-semmi staigah, lihds tahdu useefi. Za pagasta presidenta weeniga meitina Kehrste bija ta zeema weenigs engelihts. Tai bija waidisni ka tihrs peens ar affinim fajaukti kohpâ. Kas wiinai tik weenu weenigu reisi dabbuja azzis eeskattitees eefschâ, tam ne bija firds wairis ne weetâ. Zâ arri ne fo ne brihnesees, ka Stengrim wiinna tik gauscham patikka, ka tas wiinu wairak ne ka sawu paschu dwehfeti mihleja. Wehl masak par to irr fo brihnetees, ka ta wiinam pretmih-lestibu rahdija. Pehz ihfa brihscha tappa tee diwi mihligs pahris, un ar laiku dsihwojoht scheem labs pudritis behrnu, wiifi jauki ka enge-

lischi. Kehrste, ka weeniga meita sawam teh-wam, bija baggatu pûhru lihds dabbujusi. Zâ tad nu bija muhsu Stengris tas wisbaggata-kais faimneeks tanni pagastâ, un kad Kehrstes tehws nomirra, tappa Stengris wiinna weetâ par presidenti. Kas bija nu laimigaks par wiinu? Bet draugs, ja arri jo lihdsens zelsch Zewim appaksch kahjahm, ne staiga wis wiffai drohschi galwu pazehlis, bes ka sawas kahjas apstatti; jo warr gadditees kahds akmentinsch pa kahjahm un nejauschi aiskehrees flupdams warri deggonu nolauft. Tahdi nelaimes ak-mini bija Stengrim tshetri gabbali zekâ gad-dijuschees, prohti: pirmâis ka bija presidente tappis, ohtrâis frohgus, treschais Schihds, kas ar sirgeem andelejahs, un zettortais dub-bultplinte, fo no feewas tehwa bija eeman-tojis.

Us muhsu pussi eenehmuschees lautini sakkamu wahrdu, kas ta ehrmigi stann: „Kas grihb deenâs par wasanki palikt, lai raug presidente tapt.“ Ka schis wahrds naw no gaisa nahzis, to draugs deesgan saprattisi. Ja kesterim mel-deja drufzin noetu no zekâ, winsch apslahjees nemm us ohtru kommu un rauj ka trihz ween atkal. Tapat, ja ftohlmeisteris behrnus pahrgalwibas deht sadristatu pa biffahm, tad taf tur bijis tur palizzis. Bet pee presidente kunga tâ naw wis. Tam ja-apdohmajahs labbi, fo runna un darra, ja grihb pareisi un pateefigi sawu ammatu kohpt. Bet scheem, ka teiz, es-foht brandwihna glahse wiffu brangakee padohmi pee teefas buhschanas; jo brandwihna glahse padarroht dauds reis mellu par baltu. Taf pee mallas ar to! Tu grihbi sinnaht, ka tas taifniba: „Kas grihb par wasanki palikt, lai raug par presidenti tapt.“ Nu, Tu taf sinni, presidentim wajaga if pahrdeneas mui-

schâ buht, un ja wiffai retti, tad taf diwi reis neddekâ, teefas un magasihnes deenâ. Muischâ aîsgahjis woi nu attezzehs mahjâs pufedeenu pa-ehstees? Zanemm maisite lihds. Kâ nu faufu maises garrosinu ween ehdihs? Ja-eet us kroggu, kas taf zil sinnam, schim brihdim wehl gan drihs katrà muischâ atrohdams, lai gan sahtibas beedriba gribbejusi winnus isnih-zinahht un par skoblas nammeem pahrzelt. Presidente kroggâ nonahjis taptu, ka reisahm, ar allus un brandwihnu tihri apleets, lai taisnibu isdohtu, ja ween ne warretu labbi eekschâ tezzi-naht; bet scho skunsti warroht drihs eenemtees.

Stengris scho fakkamu wahrdu teekahs ne faprattis: Kas gribb wasankis palikt, lai tohp presidente. Schis dohmaja pee sewis: gohds arri dauds ko istaisoht. Winnam patikkahs tohti, ka laudis, ir wianna pascha a-b-z-draugi, wianna preekschâ klannijahs. Ja wehlisdewahs redseht kahdu preekschewim zeppuri nonem-mam, tad winsch bija til leels un uspuhtees, it ka tihsteris zittur kur uskahpis. Das dohmaja no sewim brihmuma leetas. Bija arri, ja ne wairak, taf lepnibas nerris. Sawu pel-leku kamsobli winsch ne gehrba wairs muggurâ, ko lihds schim bija darrijis; bet liklahs patai-fitees sartuhfu swahrkus lihds pat kahjas papeshcheem no wadmallas, ko bij lizzis Rihgâ pehrweht un welt. Gaspaschina wiannam ne wahrdu par to ne fazzija, jo presidentim pee-klahjâs gluddenam buht. Sinnam, swahrki gan ne buhtu ne ko fauna darrijuschi. Bet kad Stengris gareos swahrkus usgehrbis wajjadibas deht muischâ nogahja, winsch ne nahza deenahm ne buht mahjâs. Kalpi un puishi strahdaja, ka pascheem tillahs. Kehrstinai bija 6 behrnini, wiffi wehl masi. Dê darba deesgan tohs apkohpt. Dê sekkites addamas, tê kreklini masgajami, tê lahphischanas, ka aîstekl brihtinsch pehz brihtina, ka ne dabbu ne ka redseht.

Dâ tad arri gaddijahs, ka dauds reis tohs wiffu derrigakas deenas, kur geldetu graudinus semme kaisiht, tappa aiskawetas, un plauschanas laika stahweja Stengra druwâs lauku-

pukkites wairak, ne ka labbiba. Ar wahrdu: wiffa mahjas buhschana gabja us leiju.

Warretu gan wehl us zekku atpakkat kluht; trihs gaddi jaw naw faules muhsch. Pehz trim gaddeem warr presidente sawu peefehdetaja am-matu nolikt un kluffâ meerâ sawas mahjas kohpt ka patihlahs. Bet kas dohs? Kad treschais gads jaw us gallu nahza, sahka Stengris ar saweem pagasta lautineem dauds jo laipnigi runnahht, ne ka lihds schim bij runnâjis. Das nahza no tam, ka winsch gribbeja no jauna par presidenti pazelts tapt. Schim kahrojahs pehz gohda, ka Israeta behrneem pehz Egiptes gat-las pohdeem.

Kad nu trihs gaddi bija apfahrt un teefas wihri no jauna iswehlami, fazzija Kehrste us sawu wihru: „Wihria mihtais, ne usnemmees wis wairs par peefehdetaju pee teefas, jo tas mums irr par krusu. Lauki un mahjas aiseet pohstâ, no kam tad lai pahrtteekam? Muischâ eedams patehre arri daschu labbu kappeiki, kas mahjâs buhdamam paliktu kabbatâ.“ Schis laipnigi pasmeedamees Kehrstei waidsinus noglaudijis fazzija: Du dohma wiffu dauds jo fliktaki ne ka tas ihsti irr. Seewai noritteja dascha affara — un wihrs gabja prohjam us muischu un pahrnahze ka presidente atkal atpakkat. Kad nu seewina gauscham raudaja sawu nelaimi sinnadama, tad schis to meerinadams apsohlijahs, zil ween eespehjams, us to luh-loht, ka labbati eetu, ne ka ghjis. Kehrste apmeerinata apnehmahs arri par kalpeem un puischeem wairak aktinu doht, ka darbeem wajjadsetu us preekschu eet. Labba ko apnemtees naw wis wehl ta labba padarriht. Kehrste gribbeja gan katru reisi, kad Stengris ne bija mahjâs, par faimi apstattitees; bet bija gohwis slauzamas, zublik kohpjamas, sweests tafams un deessinn kas wehl wiss darrams, — un wakkars usnahht drihs, kad zilweks tã ar darbeem apnemts. Kad wihri bija jaw no lauka mahjâs, tad til wianna atminnejahs, ka gribbejusi apstattiht, ko tee strahdajohht. Bet wianna apmeerinajahs ar to, ka naw wairak paspehjusi, ne ka darrijusi.

Stengris gribbeja arri katru reisi, kad teefa
bija nobeigta, tuhliht us mahjahm nahkt un ne
kawetees frohgâ wairs, bet zitti teefas wihtri
fahka wiannu par to zaur sohbeem wilkt. Pats
preekschneeks buhdams ne warreja to par sawu
firdi nest, rahwa atkal zitteem sawu stuhri lihds.
Tâ tad nu winsch eeraddahs brandwihnu, it kâ
dehles affinis suhkt. Drihs kahrtis us naudu
spehleht ne bija arri schim wairs swescha
leeta. Kad daschu reis stipri ecrachwees no froh-
gus pahrnahzis behrneem krengekus isballija,
dohmajakehrste pee ferwis: wihtam arri wai-
jagohht sawu snapfi eedsert, jo par to winsch
arri effohht wihts.

Mihlestiba apsedf dauds, bet bads un truh-
kums atklahj wissu, jo mihleschanahs ne pilda
apzirknus un wehderu arri ne. Kokehrste
nabbadsite ruhpiigi eekrahja, wihts istehreja.
Seewa gan nopuhtahs un nobehdajahs par to,
bet wihts apraddahs pamasitinam ar winnas
assarahm, tâ kâ tahs schim ne buht to meefas
gabbaltinu wairs ne aiskehra, ko Latwistki firds
fauz. Tâ tad nu fahka tas jaukais meerinsch,
kas eefahkumâ scheit pilnam mitta, behgt prob-
jam, un fakkams wahrds mahza: Meers barre
un usturr, nemeers pohsta un nihzina. — Tee
nu bija tee diwi nelaimes almini Stengrim
zellâ, par kureem tas smaggi krittâ. Tapat
arri ees ar to treschu un zettortu.

(Turpliffkam wairak.)

Dseefmu-dohmataja wehleschanahs.

Ar saldu stannu = spabrneem libdinatees
Pa jaukeem, fakkeem dseefmu = pafalneem,
Nahkt gruhtig gan, ja palihgâ peestahtees
Pee tam ne gribbahs dseefmu = engeleem.

Bet kad ar sawahm debbeschigahm leesmahm
Schee katra perscha wahrduß safause,
Tad garß un firds eeslilt pee tahdahm dseefmahm:
Tâ wehletohs es dseedaht pasaulê! —

Kaut gan ne muhscham tas ne warrehs nosilt,
Kâ, ko ween jauku firdi sojuttis
Es faldos perschods eespehschu tâ salikt,
Kâ Stenders woi kâ Hugenbergeris.

Kad tak par to ne mas ne gribbu bibtees,
Kas labbi gribb, tam dauds irr eespehjams,
Un kam no teefas patihkt us ko dshitees,
Tam gruhtais publinsh weegli uswarrams.

Teesß irr, kas peedsimnis ar dseefmas gorra,
Tas ween nostandehs saldas dseefminas;
Bet kas to gribb no gramatahm ar warru
Tsmahzitees, tas saldi nodseedahs.

Pa welti tahds pee perscha-darba ferrahs,
Pa welti wahrduß sawell meldijâ;
Tak firds un aussis preehsch teem ne atwerrahs,
Un perschi stahw, kâ malkas = tschuppina.

Bet kam tas dohts irr, saldas dseefmas salikt,
Tâ perschi — lai tohs dseed kas dseedadams —
Stann jauki, un tohs ne kad ne warr apnikt.
Tahds bebrun-behrneem gohdam peeminnamß.

Schi salda laime, kaut ta mannim buhtu!
Kaut es kâ Schillers dseedaht warretu!
Kaut leclam Klopstockam es lihdsigs kluhtu!
Pufs dshiwibu es labprahht aisdohtu! —

E. D. — g.

Teefas fluddinaschanas.

Us Dobbeles aprinka teefas pawehleschanu taps ta
atschakta manta ta scheit nomirruscha Grenzmußschas
mohderneeka Gottfried Stiller tai 28tâ Merz f. g. pee
schibs pagasta teefas wairakshlitajam uhttrupê pabr-
dohta. Leelas Platones pagasta teefa, tai 25tâ We-
bruar 1849. 2

(L. S.)
(Nr. 22.)

Kristap Pahlm, pagasta wezz.
J. Grün, pagasta teefas schrihw.

Wissi tee, kam kahdas taisnas parradu prassischanas
buhtu pee tohs aischaktas mantas ta nomirruscha Krohna
Dscheleijes soimneeka no Kauschu mahjahm, Janna
Reekstin, tohp zaur scho usajinati, diwu mehneschu
starpâ no appalschâ rakstias deenas pee Krohna Pra-
winas pagasta teefas peeteiktees, jo wehlfak neweenu
wairs ne klausihß. Prawinas pagasta teefa, tai 17tâ
Webruar 1849. 1

(Nr. 124.)

+++ Mikkel Letke, peesehdetajs.
Pag teef. schrihw. weeta U. Schneiders.

Zittas flubdinafchanas.

Pichlau kunga fabrikē Strasbešmuischâ pee Nihgas warr seewischi pee dsihju tihfchanas ar brijwu kohrteli un 1 rbl. 25 kap. lihds 1 rbl. 50 kap. f. par neddelu darbu dabbuht.

Es zaur scho sinnamu daru, ka es sawu ammata weetu no mannas mahjas Swehtes eelâ us Leelo celu, dreimanna Seufferta kunga nammâ, ne tahl no firgus platscha pahzehlîs esmu, un luhdsu ir us preekschu, kâ lihds schim, manni ne aismirist. Par labbu darbu galwo mans wahrds. 1

Woelkfe, pulsienu-taisitajs Zelgawâ.

Bezz = Swahrdes muischas waldischana zaur scho wisseem sinnamu daru, ka tas to swehtdeen un pirmdeen pehz wezzeem Jurgeem f. g. scheid turrams firgu un lohpu-tirgus scho gadd astonas deenas wehlf, prohti tai 2trâ Mei f. g. taps turrehts. Bezz = Swahrde, tai 1mâ Merz 1849. 2

Kad Latwoescheem arridsan irr wehlehts, us pilfatu grunti nekustamu mantu peeturrecht, tad tik jaw buhs derrigi paslubdinah, ka Jaunjelgawâ warr tahdu nekustamu mantu par naudu dabbuht pirkt, prohti:

A. Ehkas.

- 1) Rohka, diwju tahschu istabu 12 affis garru, ar 15 kambareem, kufnu, rohkas-kambari, 2 pagrabem, no kam weens pagrabs ar welwi list.
- 2) Ehrbehrigi 5 affis garru, 3 affis plattu, kam jumts japahrtaisa.
- 3) Klehtis, 2 wahgubschus un stalli, kas wezz, turprettim irr eefahktas muhretas klehtis un wahgubschu no jauna tilt zelti.
- 4) Laidarus 12 un 16 affis tschetrkantiski, fur eefschâ firgu stallis, 3 lohpu kuhntis, ehdama schuhnis, pelli schuhnis, zuhku stalli un turkflah behninds ehrta peelischana. Wehl irr eefahktas buhweht kaktâ schuhnis un peelischana no 6 affim garrumâ un 2 affim plattumâ artama rihfeem, ratteem, raggum.
- 5) Rijas 13 affis garras, ar klohnu, ferrohm, schuhni, fur warr 40 wesumus labbibas salikt.

B. Rohka dahrsu ar wairaf ka 200 abbelehm un bumbeeres kohfeem, kas isdewigâ gaddâ eenes 60 un wairaf sudraba rublus arrentes nauda, turkflah atleekahs semme, ka warr islift 10 puhrus kartuppelu un 1½ puhru weetas us dahrsu augleem.

Z. 20 puhra weetas us ruddens sehju eefsch 3 laukeem, 15 puhra weetas wehl warr peepleshf klah.

D. 1846tâ gaddâ dabjuja 59 wesumu us feena, 1847tâ gaddâ 81½ wesumu un 1848, fur ne eespehje wissu seenu noplaut, bija 55 wesumi; par scheem 3 gaddeem wehl sadabjuja abholian un lehzu seenu 10½, 37 un beidsamâ gaddâ 30 wesumus. No tam warr nolemt, ka warr turreht 26 flauzamas gohwis un 3 darba firgus.

E. Uhdni zaur truhbahm warr elaisf stahds, weschuhf un dahrsds, bes ka tas uhdens buhtu japeenes klah.

F. Malkas preeksch ehwahrischanas, krahns kurrinaschanas wajadsiga 15 lihds 20 affis 7 pehdas ik us kanti, ko us 4 lihds 5 werstes tablumâ no Krohna mescha par 75 kapeifahm zelma naudas warr dabbuht pirkt. Us paschu grunti warr dabbuht pleenus, granti un dauds alminus.

Zif schi grunts warretu naudâ eenesf.

1) No 20 puhreem rudsu sehjumâ 6 graudi no puhra,	
120 puhri — maksa 130 kap. — 216 rub.	
No 12 puhreem meeschu sehjumâ 6 graudi	
no puhra . . . . . 72 — 100 — 72 "	
No 15 puhreem ausu sehjumâ 6 graudi no	
puhra. . . . . 90 — 60 — 54 "	
No 50 puh. kartuppeiu stahds 300 — 33½ — 100 "	
2) No 20 flauzama hm gohwim par gohwi	
7 sudraba rublus . . . . . 140 "	
3) No kohku un saknu dahrsa . . . . . 90 "	
Summâ 672 rub.	

Scheid jaatfkaita nohst:

2 kalpeem lohni, katram 25 rub.	50 rub.
2 kalponehm lohni, katrai 10 rub.	20 "
Scheem usees us wehderu	100 "
Mgadscheem buhs jamaksa par seena	
un plaujama laika	40 "
Kallejam ehku lahpschana	50 "
260 "	
Skaidrâ naudâ 412 rub.	

Ja nammaturretajam patiktohs weenu tahschu jeb pus ehku kwartira kummitejei, jeb zitteem isihrecht, tad pee schim eenahfchanahm wehl 100 rublus warretu peestaitiht klah.

Par scho weetu isdohd klahakas sinnas zeenigs Hofraht J. de la Krowa kungs Zelgawas pilli. 3